

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

17 noiembrie 2011 *

În cauza C-327/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Okresní soud v Chebu (Republica Cehă), prin decizia din 1 iunie 2010, primită de Curte la 5 iulie 2010, în procedura

Hypoteční banka a.s.

împotriva

Udo Mike Lindner,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii M. Safjan (raportor), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel și doamna M. Berger, judecători,

* Limba de procedură: ceha.

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: doamna K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 25 mai 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Hypoteční banka a.s., de J. Hrouzek, advokát;
- pentru guvernul ceh, de domnii M. Smolek și J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul danez, de domnul C. Vang, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de domnul G. de Bergues și de doamna B. Beaupère-Manokha, în calitate de agenți;
- pentru guvernul ungar, de domnul M. Z. Fehér, precum și de doamnele K. Szíjjártó și K. Molnár, în calitate de agenți;
- pentru guvernul olandez, de doamna C. Wissels, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de doamnele M. Šimerdová și A.-M. Rouchaud-Joët, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 8 septembrie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 81 TFUE, a articolului 16 alineatul (2), a articolului 17 punctul 3 și a articolului 24 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), precum și a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Hypoteční banka a.s. (denumită în continuare „Hypoteční banka”), pe de o parte, și domnul Lindner, pe de altă parte, a cărui adresă actuală nu este cunoscută, pentru a fi obligat la plata unei sume de aproximativ 4,4 milioane de coroane cehe (CZK), sumă care ar corespunde restanțelor la un credit ipotecar pe care îl acordase acestuia din urmă.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

Regulamentul nr. 44/2001

- 3 Considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001 prevede:

„Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și a executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.”

- 4 Potrivit articolului 2 din acest regulament:

„(1) Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.

(2) Persoanele care nu au naționalitatea statului membru pe teritoriul căruia au domiciliul sunt supuse normelor de competență aplicabile cetățenilor statului în cauză.”

5 Articolul 3 din regulamentul menționat prevede:

„(1) Persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.

(2) Împotriva acestora nu pot fi invocate în special normele de competență enunțate în anexa I.”

6 Articolul 4 din același regulament are următorul cuprins:

„(1) Dacă pârâtul nu este domiciliat pe teritoriul unui stat membru, competența este determinată, în fiecare stat membru, de legislația statului membru în cauză, sub rezerva aplicării dispozițiilor articolelor 22 și 23.

(2) Împotriva unui astfel de pârât, orice persoană, indiferent de naționalitate, domiciliată pe teritoriul unui stat membru, poate să invoce normele de competență în vigoare în statul în cauză și, în special, cele prevăzute în anexa I, în aceeași manieră ca și cetățenii statului în cauză.”

7 Secțiunea 4 din capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001, intitulată „Competența în materia contractelor încheiate de consumatori”, cuprinde articolele 15-17.

8 Articolul 16 alineatul (2) din acest regulament prevede:

„Acțiunea poate fi introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul.”

9 Articolul 17 din același regulament are următorul cuprins:

„De la dispozițiile prezentei secțiuni nu se poate deroga decât prin convenții:

[...]

3. încheiate între consumator și cealaltă parte la contract, ambii având la data încheierii contractului domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, și care au ca efect atribuirea de competență instanțelor din statul respectiv, cu condiția ca acestea să nu fie interzise de legislația statului în cauză.”

10 Articolul 24 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„Cu excepția cazurilor în care competența este determinată de alte dispoziții ale prezentului regulament, instanța din statul membru în fața căreia se înfățișează pârâțul este competentă. Această regulă nu se aplică în cazul în care înfățișarea are ca obiect contestarea competenței sau o altă instanță are competență exclusivă în temeiul articolului 22.”

- 11 Capitolul II din regulamentul respectiv cuprinde secțiunea 8, intitulată „Verificarea competenței și admisibilității”, în care figurează articolul 26 ale cărui alineate (1) și (2) au următorul cuprins:

„(1) Dacă pârâtul domiciliat pe teritoriul unui stat membru este acționat în justiție înaintea unei instanțe dintr-un alt stat membru și nu se înfățișează în fața acesteia, instanța se declară, din oficiu, necompetentă în cazul în care competența sa nu rezultă din dispozițiile prezentului regulament.

(2) Instanța este obligată să suspende acțiunea până când se constată că pârâtul a putut primi actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent în timp util pentru pregătirea apărării sau că au fost întreprinse toate demersurile necesare în acest sens.”

- 12 În capitolul III din același regulament, intitulat „Recunoaștere și executare”, figurează articolul 34, care prevede la punctul 2 că o hotărâre nu este recunoscută „dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să-i permită acestuia să-și pregătească apărarea, dacă pârâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă”.

- 13 Articolul 59 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„(1) Pentru a determina dacă o parte are domiciliul pe teritoriul statului membru ale cărui instanțe sunt sesizate, acestea aplică legislația internă.

(2) În cazul în care o parte nu are domiciliul pe teritoriul statului membru ale cărui instanțe sunt sesizate, instanța, pentru a determina dacă partea are domiciliul pe teritoriul unui alt stat membru, aplică legea statului membru în cauză.”

Directiva 93/13

14 Potrivit articolului 1 alineatul (1), scopul Directivei 93/13 este de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind clauzele abuzive în contractele încheiate între un vânzător sau furnizor și un consumator.

15 Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

Reglementarea națională

16 Articolul 29 alineatul (3) din Codul de procedură civilă ceh (denumit în continuare „Codul de procedură civilă”), în versiunea în vigoare la 30 iunie 2009, prevede că, în cazul în care nu ia alte măsuri, președintele camerei poate numi un curator pentru

partea a cărei reședință nu este cunoscută, pentru partea față de care nu s-a putut îndeplini procedura de citare la adresa cunoscută din străinătate, pentru partea care este afectată de o boală mintală sau care, din cauza altor probleme de sănătate, nu este în măsură să participe la proces, fie și temporar, ori care nu se poate exprima într-o manieră inteligibilă.

- 17 Instanța de trimitere arată că, într-o decizie din 31 martie 2005, Ústavní soud (Curtea Constituțională) a statuat cu privire la persoana curatorului pârâtului a cărui adresă nu este cunoscută astfel:

„Funcția curatorului a fost reglementată în vederea apărării intereselor părții lipsă până la soluționarea finală a cauzei în același mod în care i le-ar fi apărut un reprezentant ales. Atunci când una dintre părțile la un litigiu și-a ales propriul reprezentant, aceasta însăși este răspunzătoare pentru alegerea făcută și pentru pașii urmați în concret în cadrul procedurii. Însă, în cazul în care instanța este cea care numește un curator ca reprezentant al unei părți în proces, aceasta va fi ținută să se asigure că respectivul curator apără drepturile și interesele legitime ale părții. Instanța este obligată să revoce curatorul atunci când constată că acesta fie nu își îndeplinește îndatoririle sub nicio formă în proces [...], fie și le îndeplinește într-un mod nesatisfăcător.”

- 18 Potrivit articolului 89a prima teză din Codul de procedură civilă, în versiunea în vigoare la data faptelor din acțiunea principală, părțile la un litigiu comercial pot conveni în scris cu privire la competența teritorială a unei alte instanțe de fond, cu excepția cazurilor de competență exclusivă.
- 19 În temeiul articolului 173 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, somația de plată trebuie comunicată personal pârâtului, fiind exclusă comunicarea prin alte modalități.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 20 Prin acțiunea înregistrată pe rolul instanței de trimitere la 16 septembrie 2008, Hypoteční banka, o societate de drept ceh cu sediul în Praga (Republica Cehă), solicită obligarea domnului Lindner, resortisant german, la plata sumei de 4 383 584,60 CZK și a dobânzilor de întârziere reprezentând restanțe la creditul ipotecar acordat acestuia din urmă în temeiul unui contract încheiat între părți la 19 august 2005 (denumit în continuare „contractul”).
- 21 Potrivit articolului VIII punctul 8 din contract, Hypoteční banka și domnul Lindner au convenit, în raport cu dispozițiile articolului 89a din Codul de procedură civilă, că „instanța de la locul în care banca are sediul, determinat pe baza sediului social înregistrat la Registrul comerțului la momentul depunerii acțiunii, este competentă să judece orice litigii în legătură cu sau născute din [...] contract”.
- 22 Din decizia de trimitere rezultă că, la data încheierii contractului, domnul Lindner domicilia în Mariánské Lázně (Republica Cehă); cu alte cuvinte, domiciliul consumatorului se situa la peste 150 de km depărtare de Praga unde se află „instanța de la locul în care banca își are sediul” convenită de cocontractanți.
- 23 Potrivit Hypoteční banka, aceasta a sesizat totuși mai curând „instanța competentă de la locul în care pârâtul are domiciliul” decât „instanța de la locul în care banca are sediul”, întrucât, la data formulării acțiunii, aceasta nu a fost în măsură să depună în instanță originalul contractului și să îndeplinească astfel cerința legală pentru înregistrarea acțiunii la această din urmă instanță, din motive independente de voința sa.
- 24 La 16 octombrie 2008, instanța de trimitere a admis cererea și a emis o somație de plată prin care, pe de o parte, pârâtul a fost obligat să îi plătească reclamantei suma solicitată cu dobânzile de întârziere și, pe de altă parte, acesta a fost obligat la plata

cheltuielilor de judecată. Cu toate acestea, întrucât nu a fost posibil ca somația să îi fie comunicată personal pârâtului, astfel cum prevede articolul 173 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, instanța de trimitere a anulat somația prin decizia din 8 septembrie 2009.

- 25 Întrucât pârâtul nu locuia la niciuna dintre adresele cunoscute de instanța de trimitere și dat fiind că aceasta nu a putut stabili o altă reședință a pârâtului pe teritoriul Republicii Cehe, instanța a acționat în conformitate cu articolul 29 alineatul (3) din Codul de procedură civilă și, prin decizia din 3 iunie 2009, a desemnat un curator pentru pârâtul considerat persoană cu domiciliul necunoscut.
- 26 Prin memoriul din 26 octombrie 2009, care a reprezentat primul act de procedură efectuat de curator în cauza cu care a fost sesizată instanța de trimitere, acesta a ridicat obiecții pe fond împotriva pretențiilor formulate de Hypoteční banka în ceea ce privește dobânzile.
- 27 În aceste condiții, Okresní soud v Chebu a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Un element transfrontalier în sensul articolului 81 (fostul articol 65) din tratat, care este una dintre condițiile de aplicare a Regulamentului [nr. 44/2001], se poate întemeia pe faptul că una dintre părțile la o procedură judiciară este resortisant al unui alt stat decât cel în care se desfășoară procedura [...]?

2) Regulamentul [nr. 44/2001] se opune aplicării unei dispoziții de drept național care permite declanșarea de acțiuni în justiție împotriva unor persoane cu domiciliul necunoscut?

- 3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare, susținerile unui curator numit din oficiu pentru pârât pot fi considerate o recunoaștere de către pârât a competenței instanței locale, în sensul articolului 24 din Regulamentul [nr. 44/2001], chiar și atunci când obiectul litigiului este o cerere întemeiată pe un contract încheiat cu un consumator, iar instanțele Republicii Cehe nu sunt competente să soluționeze acțiunea potrivit articolului 16 alineatul (2) din [acest] regulament?
- 4) O convenție privind competența teritorială a unei anumite instanțe poate fi interpretată în sensul că stabilește competența internațională a instanței respective, conform articolului 17 punctul 3 din Regulamentul [nr. 44/2001], iar în cazul unui răspuns afirmativ, această interpretare se aplică și atunci când convenția privind competența teritorială este lovită de nulitate, întrucât încalcă articolul 6 alineatul (1) din Directiva [93/13] privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că sunt îndeplinite condițiile de aplicare a normelor de competență prevăzute de acesta în cazul în care una dintre părțile la o procedură judiciară este resortisant al unui alt stat membru decât cel în care se desfășoară această procedură.

- 29 În această privință, trebuie precizat de la început că, la fel ca în cazul Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive privind aderarea noilor state membre la această convenție (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), a cărei interpretare este valabilă și în ceea ce privește Regulamentul nr. 44/2001 atunci când dispozițiile acestor instrumente ale Uniunii pot fi calificate ca fiind echivalente (Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Rep., p. I-6917, punctul 18), pentru aplicarea normelor privind competența din regulamentul respectiv trebuie să existe un element de extraneitate.
- 30 Astfel cum Curtea a avut deja ocazia să statueze cu privire la Convenția de la Bruxelles, caracterul internațional al unui raport juridic poate decurge din împrejurarea că situația în discuție într-un litigiu este de natură să ridice probleme referitoare la stabilirea competenței instanțelor în ordinea internațională (Hotărârea din 1 martie 2005, Owusu, C-281/02, Rec., p. I-1383, punctul 26).
- 31 Este adevărat că naționalitatea străină a unei părți în litigiu nu este avută în vedere de normele de competență prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001. Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 65 din concluzii, trebuie să se facă distincție între problema privind condițiile în care trebuie să se aplice normele de competență din acest regulament, pe de o parte, și problema privind criteriile în temeiul cărora competența internațională este reglementată conform acestor norme, pe de altă parte.
- 32 Or, este evident că, în circumstanțe precum cele din acțiunea principală, naționalitatea străină a pârâtului poate ridica probleme în ceea ce privește stabilirea competenței internaționale a instanței sesizate.
- 33 Astfel, într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, instanțele statului membru a cărui naționalitate o are pârâtul s-ar putea considera de asemenea competente chiar în lipsa unei adrese cunoscute a acestuia din urmă în statul respectiv. În

aceste împrejurări, aplicarea normelor uniforme de competență prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 în locul celor în vigoare în diferitele state membre ar fi conformă cu cerința imperativă a securității juridice și cu obiectivul acestui regulament, care urmărește să asigure, pe cât posibil, protecția pârâților domiciliați pe teritoriul Uniunii Europene.

34 Rezultă că, într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, în care pârâțul are naționalitate străină și nu are domiciliul cunoscut în statul pe teritoriul căruia se află instanța sesizată cu acțiunea, pot fi aplicate normele de competență din Regulamentul nr. 44/2001.

35 Având în vedere considerațiile precedente, se impune să se răspundă la prima întrebare că Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că aplicarea normelor de competență prevăzute de acesta presupune ca situația în discuție în litigiul cu care este sesizată o instanță dintr-un stat membru să fie de natură să ridice probleme cu privire la stabilirea competenței internaționale a acestei instanțe. O astfel de situație există într-un caz precum cel în discuție în acțiunea principală, în care o instanță dintr-un stat membru este sesizată cu o acțiune introdusă împotriva unui resortisant al unui alt stat membru a cărui adresă nu este cunoscută de această instanță.

Cu privire la a doua întrebare

36 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unei dispoziții a legislației interne a unui stat membru care permite declanșarea de acțiuni în justiție împotriva unor persoane cu domiciliul necunoscut.

- 37 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie subliniat de la început că Regulamentul nr. 44/2001, precum Convenția de la Bruxelles, nu are ca obiect unificarea tuturor normelor de procedură ale statelor membre, ci reglementarea competenței jurisdicționale în vederea soluționării litigiilor în materie civilă și comercială în relațiile dintre aceste state și facilitarea executării hotărârilor judecătorești (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 februarie 2004, DFDS Torline, C-18/02, Rec., p. I-1417, punctul 23).
- 38 Întrucât în Regulamentul nr. 44/2001 nu există o dispoziție care să definească în mod expres competența jurisdicțională într-o situație precum cea în cauză în acțiunea principală, în care domiciliul pârâtului nu este cunoscut, trebuie verificat cu titlu introductiv dacă și, eventual, în temeiul cărei prevederi se poate aplica totuși acest regulament și dacă este posibil să se desprindă din regulament un criteriu care să permită stabilirea unei competențe jurisdicționale.
- 39 Astfel, întrucât acțiunea principală se referă la o acțiune introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract, trebuie amintit că articolul 16 alineatul (2) din regulamentul respectiv prevede că o astfel de acțiune poate fi introdusă numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul.
- 40 Astfel, în cazul în care o instanță națională este sesizată cu o acțiune introdusă împotriva unui consumator, aceasta trebuie să verifice, mai întâi, dacă pârâtul domiciliază pe teritoriul statului membru al acesteia, aplicând, în conformitate cu articolul 59 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, propria legislație.
- 41 În continuare, dacă instanța respectivă ajunge, precum în acțiunea principală, la concluzia că pârâtul din acțiunea principală nu domiciliază pe teritoriul statului ei membru, trebuie să verifice în acest caz dacă acesta din urmă este domiciliat în alt stat membru. În acest sens, instanța aplică, în conformitate cu articolul 59 alineatul (2) din regulamentul respectiv, legislația acestui ultim stat membru.

- 42 În sfârșit, dacă instanța națională, pe de o parte, nu poate stabili domiciliul consumatorului și, pe de altă parte, nici nu dispune de indicii doveditoare care să îi permită să concluzioneze că acesta domiciliază efectiv în afara teritoriului Uniunii, ipoteză în care ar fi aplicabil articolul 4 din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie să se verifice dacă articolul 16 alineatul (2) din regulamentul poate fi interpretat în sensul că, într-un caz precum cel în discuție, norma privind competența instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află domiciliul consumatorului, enunțată în această din urmă dispoziție, privește de asemenea ultimul domiciliu cunoscut al consumatorului.
- 43 Or, o astfel de situație pare să corespundă logicii regulamentului respectiv și se înscrie în sistemul prevăzut de acesta.
- 44 Astfel, aceasta este, mai întâi, conformă cu obiectivul, urmărit de Regulamentul nr. 44/2001, de a consolida protecția juridică a persoanelor stabilite în Uniune, permițând atât reclamantului să identifice cu ușurință instanța pe care o poate sesiza, cât și pârâtului să prevadă în mod rezonabil instanța în fața căreia poate fi acționat în justiție (a se vedea în special Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții, C-509/09 și C-161/10, Rep., p. I-10269, punctul 50).
- 45 Soluția respectivă permite apoi, prin aplicarea cu preferință a normelor uniforme prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 în raport cu aplicarea normelor naționale divergente, să se evite ca imposibilitatea de a localiza domiciliul actual al pârâtului să împiedice identificarea instanței competente și să îl priveze astfel pe reclamant de dreptul său la o acțiune în justiție. O astfel de situație poate interveni în special într-un caz precum cel în discuție în acțiunea principală, în care un consumator ce ar urma să fie acționat, în temeiul articolului 16 alineatul (2) din regulamentul respectiv, în fața instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia acesta domiciliază a renunțat la domiciliul său înainte de introducerea acțiunii împotriva sa.

- 46 În sfârșit, criteriul ultimului domiciliu cunoscut al consumatorului permite, în contextul aplicării articolului 16 alineatul (2) din Regulamentul nr. 44/2001, să se asigure un just echilibru între drepturile reclamantului și drepturile pârâtului în special într-un caz precum cel din acțiunea principală în care acesta din urmă avea obligația de a-l informa pe cocontractantul său cu privire la orice schimbare de adresă care ar interveni ulterior semnării contractului de împrumut imobiliar pe termen lung.
- 47 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se considere că, într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, în care un consumator, care este parte la un contract de împrumut imobiliar pe termen lung și care are obligația de a informa cocontractantul cu privire la orice schimbare de adresă, renunță la domiciliul său înainte de a se introduce împotriva sa o acțiune privind încălcarea obligațiilor contractuale, instanțele statului membru pe teritoriul căruia se află ultimul domiciliu cunoscut al consumatorului sunt competente, în temeiul articolului 16 alineatul (2) din Regulamentul nr. 44/2001, să soluționeze acțiunea respectivă în cazul în care nu reușesc să stabilească, potrivit articolului 59 din același regulament, domiciliul actual al pârâtului și nici nu dispun de indicii doveditoare care să le permită să concluzioneze că acesta domiciliază efectiv în afara teritoriului Uniunii.
- 48 Față de aceste precizări, în ceea ce privește cerințele care trebuie respectate în cadrul procedurii în curs, trebuie amintit că ansamblul dispozițiilor Regulamentului nr. 44/2001 exprimă intenția de a asigura ca, în cadrul obiectivelor acestuia, procedurile care conduc la pronunțarea hotărârilor judecătorești să se desfășoare cu respectarea dreptului la apărare (a se vedea Hotărârea din 21 mai 1980, Denilauler, 125/79, Rec., p. 1553, punctul 13, și Hotărârea din 2 aprilie 2009, Gambazzi, C-394/07, Rep., p. I-2563, punctul 23).
- 49 Cu toate acestea, cerința respectării dreptului la apărare, astfel cum este enunțată și la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie aplicată concomitent cu respectarea dreptului reclamantului de a sesiza o instanță care să se pronunțe cu privire la temeinicia cererilor sale.

- 50 În acest sens, Curtea a statuat la punctul 29 din Hotărârea Gambazzi, citată anterior, că drepturile fundamentale, cum este respectarea dreptului la apărare, nu constituie prerogative absolute, ci pot conține restricții. Totuși, acestea trebuie să răspundă efectiv unor obiective de interes general urmărite de măsura în cauză și să nu constituie, în raport cu scopul urmărit, o încălcare disproporționată a drepturilor menționate.
- 51 În această privință, trebuie amintit că s-a stabilit deja de către Curte că preocuparea de a evita situațiile de denegare de dreptate cu care s-ar confrunta un reclamant ca urmare a imposibilității de a localiza pârâtul constituie un astfel de obiectiv de interes general (a se vedea în acest sens Hotărârea Gambazzi, citată anterior, punctele 31-33), instanței de trimitere revenindu-i sarcina să verifice dacă acest obiectiv este urmărit efectiv prin dispoziția națională în discuție.
- 52 În ceea ce privește cerința referitoare la necesitatea de a evita o atingere disproporționată adusă dreptului la apărare, trebuie menționat că acest lucru este valabil în special cu privire la interpretarea articolului 26 alineatul (2) din Regulamentul nr. 44/2001. Această dispoziție trebuie interpretată în sensul că o instanță competentă potrivit regulamentului amintit nu poate continua în mod valabil procedura în cazul în care se constată că pârâtul nu a putut primi actul de sesizare a instanței decât dacă au fost întreprinse toate demersurile pentru a-i permite acestuia să își pregătească apărarea. În acest sens, instanța sesizată trebuie să se asigure că toate demersurile impuse de principiile diligenței și buneii-credințe au fost întreprinse pentru a-l găsi pe pârât.
- 53 Desigur, chiar dacă se respectă aceste condiții, posibilitatea de a continua procedura fără știrea pârâtului și, precum în acțiunea principală, prin comunicarea acțiunii unui curator numit de instanța sesizată restrânge dreptul la apărare al pârâtului. Această restricție este totuși justificată în raport cu dreptul unui reclamant la o protecție efectivă dat fiind faptul că, în lipsa unei astfel de proceduri, acest drept ar rămâne lipsit de conținut.

54 Astfel, spre deosebire de situația pârâtului care, în cazul în care a fost lipsit de posibilitatea de a-și pregăti apărarea în mod eficient, își va putea valorifica dreptul la apărare opunându-se, potrivit articolului 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, recunoașterii hotărârii pronunțate împotriva sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iunie 1985, Debaecker și Plouvier, 49/84, Rec., p. 1779, punctul 11), reclamantul riscă să fie lipsit de orice posibilitate de a formula o acțiune.

55 Se impune, prin urmare, să se răspundă la a doua întrebare că Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că

— într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, în care un consumator, care este parte la un contract de împrumut imobiliar pe termen lung și care are obligația de a informa cocontractantul cu privire la orice schimbare de adresă, renunță la domiciliul său înainte de a se introduce împotriva sa o acțiune privind încălcarea obligațiilor contractuale, instanțele statului membru pe teritoriul căruia se află ultimul domiciliu cunoscut al consumatorului sunt competente, în temeiul articolului 16 alineatul (2) din regulamentul respectiv, să soluționeze această acțiune în cazul în care nu reușesc să stabilească, potrivit articolului 59 din același regulament, domiciliul actual al pârâtului și nici nu dispun de indicii doveditoare care să le permită să concluzioneze că acesta domiciliază efectiv în afara teritoriului Uniunii;

— acest regulament nu se opune aplicării unei dispoziții de drept procedural intern al unui stat membru care, ca urmare a preocupării de a evita o situație de denegare de dreptate, permite declanșarea de acțiuni în justiție împotriva unei persoane cu domiciliul necunoscut, în cazul în care instanța sesizată cu litigiul s-a asigurat,

înainte de a se pronunța, că toate demersurile impuse de principiile diligenței și buneii-credițe au fost întreprinse pentru a-l găsi pe pârât.

- 56 Având în vedere răspunsurile la prima și la a doua întrebare, nu este necesar să se răspundă la a treia și la a patra întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 57 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că aplicarea normelor prevăzute de acesta presupune ca situația în discuție în litigiul cu care este sesizată o instanță dintr-un stat membru să fie de natură să ridice probleme cu privire la stabilirea competenței internaționale a acestei instanțe. O astfel de situație există într-un caz precum cel în discuție în acțiunea principală, în care o instanță dintr-un stat membru este sesizată cu o acțiune introdusă împotriva unui resortisant al unui alt stat membru a cărui adresă nu este cunoscută de această instanță.**

2) **Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că**

- **într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, în care un consumator, care este parte la un contract de împrumut imobiliar pe termen lung și care are obligația de a informa cocontractantul cu privire la orice schimbare de adresă, renunță la domiciliul său înainte de a se introduce împotriva sa o acțiune privind încălcarea obligațiilor contractuale, instanțele statului membru pe teritoriul căruia se află ultimul domiciliu cunoscut al consumatorului sunt competente, în temeiul articolului 16 alineatul (2) din regulamentul respectiv, să soluționeze această acțiune în cazul în care nu reușesc să stabilească, potrivit articolului 59 din același regulament, domiciliul actual al pârâtului și nici nu dispun de indicii doveditoare care să le permită să concluzioneze că acesta domiciliază efectiv în afara teritoriului Uniunii Europene;**

- **acest regulament nu se opune aplicării unei dispoziții de drept procedural intern al unui stat membru care, ca urmare a preocupării de a evita o situație de denegare de dreptate, permite declanșarea de acțiuni în justiție împotriva unei persoane cu domiciliul necunoscut, în cazul în care instanța sesizată cu litigiul s-a asigurat, înainte de a se pronunța, că toate demersurile impuse de principiile diligenței și buneii-credințe au fost întreprinse pentru a-l găsi pe pârât.**

Semnături